

STREIF

Samfunnsfag for videregående

7 Demokrati

Hva er et demokrati?

- *Folkestyre*: flertallet har avgjørende innflytelse.
- *Direkte demokrati*: folket deltar direkte i folkeavstemninger.
- *Indirekte/representativt demokrati*: folket har stemmerett og velger personer som representerer dem.

Kjennetegn ved demokratier

- Frie, hemmelige valg med allmenn stemmerett.
- Flertallet bestemmer, men mindretallet (opposisjonen) får uttrykke sitt syn.

Kjennetegn ved demokratier

- Respekt for menneskerettigheter som organisasjons- og ytringsfrihet.
- Allmenn rettssikkerhet.

Menneskerettighetene

«Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd.»

Verdenserklæringen om menneskerettighetene, vedtatt av FN i 1948.

Menneskerettighetene

Sivile og politiske rettigheter:

- Rett til liv.
- Rett til sikkerhet.
- Rett til integritet.
- Rett til frihet.
- Rett til rettssikkerhet.
- Rett til privat- og familieliv.
- Rett til menings-, ytrings- og tankefrihet.
- Rett til religionsfrihet.
- Rett til forsamlings- og foreningsfrihet.
- Rett til bevegelsesfrihet.
- Rett til å delta i styret av landet sitt (stemmerett og frie valg).
- Frihet fra tortur og slaveri.

Menneskerettighetene

Sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter:

- Rett til arbeid.
- Rett til å danne og delta i fagforening.
- Rett til å streike.
- Rett til en tilstrekkelig levestandard.
- Rett til trygd ved arbeidsledighet og sykdom.
- Rett til bolig.
- Rett til utdanning.
- Rett til å delta i kulturelle aktiviteter.
- Rett til å drive vitenskap.
- Rett til vern av eget arbeid (opphavsrett).

Rettsstaten

• En stat som sikrer innbyggernes juridiske rettigheter og beskytter dem mot overgrep fra myndighetene:

- Lover regulerer rettigheter og sier hva som er straffbart.
- Lovene vedtas av folkevalgte organer.
- Lover kan ikke ha tilbakevirkende kraft.
- Ingen kan dømmes uten rettssak.
- Domstolene er uavhengige.

Udemokratiske demokratier?

- Lav valgdeltakelse.
- Ufrie valg:
 - Én kandidat.
 - Fusk og voldsbruk.
 - Analfabetisme.

Udemokratiske demokratier?

- Begrenset ytrings- og organisasjonsfrihet.
- Sosial nød, konflikter og ustabilitet.
- Korrupsjon.

Diktatur

- *Fåtallsstyre:*

- Flertallet uten innflytelse på de politiske beslutningene eller på hvem som skal ta disse beslutningene.
- Undertrykking av politisk opposisjon.

Diktatur

- Kan ha demokratiske trekk:
 - Økonomiske rettigheter.
 - Sivile rettigheter.

Hvordan kan vi sikre og utvikle demokratiet?

- Myndighetene må sikre borgernes menneskerettigheter og rettssikkerhet.
- Borgerne må delta i diskusjoner og beslutningsprosesser.
- Sivil ulydighet?